

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านโคกกลาง เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้านความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นครุจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแก่นักเรียนผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา ด้วยเรื่องเล่าเร้าพลังที่เป็นองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาแต่ละท่านที่สะสมประสบการณ์อยู่ในตัวบุคคล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัยดังรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา บริบท โรงเรียนบ้านโคกกลาง ในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านโคกกลาง
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง
3. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา บริบท โรงเรียน และสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมทั้งสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกต

พฤติกรรมเกี่ยวกับสมรรถนะในการด้านความคิดสร้างสรรค์ผ่านพฤติกรรมการเล่น มีรายละเอียดในการสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา บริบทโรงเรียนบ้าน โลกกลาง ในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดโดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่า

1.1 โรงเรียนบ้าน โลกกลาง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กครูไม่ครบชั้นเรียน ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสองและระบุว่า ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย ผู้เรียนขาดทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ควรสอนแบบบูรณาการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองตอบต่อผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีบทบาทในการกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน และในการประชุมเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาาร่วมกัน มีมติสรุปว่า ควรใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาในด้านการคิดของนักเรียน และเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เฒ่าผู้แก่ผู้มีความรู้ในชุมชนสามารถเป็นต้นแบบได้เข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และควรค้นหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพัฒนาเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์

1.2 บริบทชุมชนบ้าน โลกกลาง แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพบริบทชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้าน โลกกลาง แบบสัมภาษณ์เจาะลึกภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ตัวบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ชุมชนมีความสามัคคี มีเมตตากรุณาต่อเด็กในชุมชน มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม อยากมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แหล่งเรียนรู้ควรจะได้พัฒนาด้านความคิดทั้งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้เรียน เพื่อร่วมกันอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเพณีบุญประจำปี พิธีกรรมที่ส่งผลให้เกิดความดีงาม สืบสานสังคมไทย เช่น พิธีสู่ขวัญข้าว พิธีสู่ขวัญนาค บุญสะเทวด และร่วมสืบสานศิลปะมรดกไทย มวยไทย เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

1.3 ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในแหล่งเรียนรู้ชุมชน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หัวข้อที่นักเรียนสนใจคือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การสู่วัฒนข้าว, การสู่วัฒนาค, บุญพะเหวด, มวยไทย มีเหตุผลในการสนใจคือ เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและมีในชุมชนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเห็นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นควรจะ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

1.4 การจัดทำแผนที่ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แผนที่ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในแหล่งเรียนรู้ชุมชน ได้แสดงสถานที่แหล่งให้ความรู้ และตัวบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังจากสำรวจแล้วพบว่ามีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งหมด 12 แหล่งเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 คน ได้แก่ นายบุญถิ่น สุบัติคำ เจ้าของชุดความรู้ประวัติหมู่บ้าน นายฮวด วงศ์สุวรรณ เจ้าของชุดความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่คงอยู่/ที่สูญหาย นางทองดี วงศ์สุวรรณเจ้าของชุดความรู้ชั้นหมากเบ็ง การปลงข้าว นางลี ขันมะณีเจ้าของชุดความรู้การเกี่ยวข้าว เสมียน ยายสะอาด เสนานิคม นางสะอาด เสนานิคม เจ้าของชุดความรู้นิทานตำนานข้าว นายเลิศ สุบัติคำเจ้าของชุดความรู้การทำวัฏข้าว การทำขวัญนาค คอนคาปู นายเคน วงศ์สุวรรณ เจ้าของชุดความรู้บุญพะเหวด นายกานต์ ขันมะณี เจ้าของชุดความรู้กรมวย นายศุภกษร แสนวงศ์ เจ้าของชุดความรู้แม่ไม้มวยไทย

2. การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดโดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง

ผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดโดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง ดังนี้ วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ คิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ และได้ร่วมกับชุมชนจัดประชุม สันทนาการแบบสุนทรียสนทนาระดมความคิดจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำในชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านโคกกลาง การสัมภาษณ์ปัญหาท้องถิ่นโดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึกภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ตัวบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และทำแผนที่ความรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากการประชุมสนทนากลุ่มแบบสุนทรียสนทนาผลปรากฏว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนที่ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากฐานการเรียนรู้ 12 ฐานการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการเรียนรู้ที่ได้ฟังเรื่องเล่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทบทวนความรู้โดยผู้ถ่ายทอดตั้งคำถามและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม เพื่อนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการฟัง การสัมผัสสถานที่ สภาพแวดล้อม การได้ลงมือปฏิบัติจริง ไปหลอมรวมกับความรู้เดิม ปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนออกมาโดยการวาดภาพ การเขียนเรื่องราวในเชิงสร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นผลงานของตนเอง ประเมินโดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนอ่านให้เพื่อนและครูฟัง นำผลงานไปให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดู เล่าให้ฟัง อ่านให้ฟัง เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้ครบสมบูรณ์

3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน หลังจากที่นักเรียนได้ไปเรียนรู้ในชุมชน โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถ่ายทอดชุดความรู้เรื่อง การสู่ขวัญข้าว การสู่ขวัญนา บุญสะเทวด มวยไทย ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้รับการพัฒนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถ่ายทอดความรู้เพื่อการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม เกิดความสามัคคี มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนเกิดสมรรถนะในการคิดด้านความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ โดยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านโคกกลางส่วนใหญ่ร้อยละ 38.19 มีความคิดคล่อง รองลงมาคือความคิดริเริ่มคิดเป็นร้อยละ 37.50 ความคิดละเอียดลออคิดเป็นร้อยละ 34.72 ความคิดยืดหยุ่นคิดเป็นร้อยละ 33.33 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดองค์ความรู้ จากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานเป็นกันเอง เรียนรู้จากภาษาที่ใช้สื่อสารที่ฟังง่าย ภาษาพื้น ปนด้วยภาษาตลกขบขัน สอดแทรกด้วยนิทาน ตำนาน และเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม จึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้เต็มไปด้วยความสุข เพลิดเพลินทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง ได้ตอบ ซักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

การติดตามผลการวิจัย

ในการติดตามผลการวิจัยได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงความคงทนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังการวิจัย 8 สัปดาห์ แล้ว จนถึงสิ้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ได้สังเกตพฤติกรรม และใช้เครื่องมือแบบสังเกตเกี่ยวกับสมรรถนะในการคิดด้านความคิดสร้างสรรค์วัดผู้เรียนผลปรากฏดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องย้อนกลับได้หลังจากมอบหมายงาน การวาดภาพประกอบการเขียนจากฐานการเรียนรู้ได้ ใช้คำได้คล่อง กล้าแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถามตอบคำถามได้ นำเสนองานเล่าให้เพื่อนฟัง ให้ครูฟัง และนำกลับไปให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดู และตรวจสอบความถูกต้อง
2. นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม ถ่อมตน พูดยาไพเราะ สุภาพ
3. นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในการทำงาน เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง การรับผิดชอบต่อเวรประจำวัน การจัดระเบียบในห้องเรียน ชั้นหนังสือ จัดรองเท้าอยู่เป็นที่ ส่งการบ้านตรงเวลา ตั้งใจทำงานที่มอบหมาย
4. มีจิตอาสาในการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งที่บริเวณโรงเรียน ในชุมชน ที่วัด
5. สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ และแสดงออกถึงความสามัคคี เช่น ช่วยกันเก็บกวาดหลังจากรับประทานอาหาร ทำความสะอาด โรงอาหาร ที่ล้างมือ เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัว ถ้วย ชาม แก้วน้ำ ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดค้นความคิดสร้างสรรค์ ในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดโดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูไม่ครบชั้นเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อให้ นักเรียนแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความคิดด้วยตัวเอง จะทำให้ความคิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีลักษณะประการหนึ่ง คือความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 1) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.. 2545 : 9) ที่ระบุว่า “ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้อง

กับสภาพปัญหาและความต้องการ” และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 : 47) ระบุว่า “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนเนื่องจากคนเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนทั้งจิตใจร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอทั้งด้านคุณธรรม และความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล” และทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553 : 85) ได้ระบุว่า “การพัฒนา ทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความรู้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” และการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนบ้าน โศกกลางเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ถ่ายทอดความรู้เพื่อการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดความรัก ความสามัคคี มีจิตสาธารณะ ได้พัฒนาความคิด เพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมกับนักเรียนสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 56-63) ระบุว่า “เปิดพื้นที่ชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของคนในชุมชน เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ ขยายพื้นที่สาธารณะให้เด็กสามารถแสดงออกทางความคิดและจินตนาการ ได้อย่างอิสระ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนร่วมทำหน้าที่และสืบทอดประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถทำบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก โดยชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน เสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น ชุมชน โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับภูมิสังคม ควบคู่กับการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ทั่วไป รวมทั้งเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ” และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4) ระบุว่า “มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข” นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียน เป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้จัดกิจกรรมการ

เรียนรู้แบบบูรณาการคละชั้นเรียน ถ่ายทอดชุดความรู้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญส่วนหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับเด็กได้เรียนรู้ถึงคุณค่า และควรค่าแก่ความภูมิใจ เป็นฐานวิธีคิดและจุดร่วมของจิตสำนึกในทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 8) ระบุว่า “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจมีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ให้สอดคล้องกับความต้องการ” และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2553 : 95) ที่ระบุว่า “ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จัดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชุมชน แหล่งความรู้ทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้” และสอดคล้องกับทศนา เขมมณี ได้กล่าวว่า “การที่บุคคลจะเติบโตขึ้นเป็นคนคิดเก่งต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และควรจะได้รับส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ความคิดและแสดงความคิดเห็น ควรได้เรียนรู้อย่างมีเหตุผล เพราะหลักเหตุผลเป็นหลักสำคัญของความคิดทั้งปวง การคิดทั้งหลายนอกจากจะเป็นเรื่องของสติปัญญาแล้วยังเป็นเรื่องจิตใจและจริยธรรมด้วย เด็กควรได้เรียนรู้การพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญาและคุณธรรมไปด้วยกัน หากเด็กได้รับการฝึกคิดให้ถูกทาง คิดทางที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย เน้นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น ก็จะช่วยให้เด็กเป็นทั้งคนเก่งและคนดี” (ทศนา เขมมณี และคณะ. 2544 : 141-142)

2. การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านโคกกลาง ด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการเรียนรู้ที่ได้ฟังเรื่องเล่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทบทวนความรู้โดยผู้ถ่ายทอดตั้งคำถามและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม เพื่อนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการฟัง การสัมผัสสถานที่ สภาพแวดล้อม การได้ลงมือปฏิบัติจริง ไปหลอมรวมกับความรู้เดิม ปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนออกมาโดยการวาดภาพ การเขียนเรื่องราวในเชิงสร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นผลงานของตนเอง ประเมินโดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนอ่านให้เพื่อนและครูฟัง นำผลงานไปให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดู เล่าให้ฟัง อ่านให้ฟัง เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้ครบสมบูรณ์ สิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดคือการให้โอกาส ให้เวลา บรรยากาศ สถานการณ์ที่ท้าทาย การใช้คำถามเป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิด สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความคิดได้ ได้แก่

พื้นที่ที่คุ้นเคย ความศรัทธาในตัวผู้ถ่ายทอด แรงจูงใจอันมาจากแบบอย่างที่ดี ในเรื่องราวได้
 อาชีพ สังคมส่งเสริมยกย่อง โดยชุมชนให้ความร่วมมือ พัฒนาระดับคุณภาพสังคมแห่งการ
 เรียนรู้ จัดระบบการจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจิตสาธารณะ มองเห็น
 ความเป็นมนุษย์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และพัฒนาตนเองได้
 ตามศักยภาพ การเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะที่ทำงานร่วมกับกลุ่มที่ได้ร่วม
 ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผู้สอนกับผู้เรียนได้เรียนรู้ไป
 พร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข
 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 8-9) ระบุ
 ว่า “ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับ
 สภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลาทุกสถานที่
 มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกัน
 พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
 สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ทั้งสามารถ
 ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน
 จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 4,65) ระบุว่า
 “ขยายรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งการเรียนรู้ มีความสุข ผิดให้เด็กคิดวิเคราะห์อย่างมี
 เหตุผลและเป็นระบบ รู้ถึงความสามารถที่ตนเองมีอยู่และรู้จักร่วมมือกับผู้อื่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้
 ตามธรรมชาติเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจจากเหง้าของตน กระตุ้นให้คนไทยเห็น
 ความสำคัญของการเรียนรู้สร้างแรงจูงใจจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชน”
 สอดรับกับวิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551(กระทรวงศึกษาธิการ.
 2551 : 8) ระบุว่า “มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และ
 พัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ” และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551
 : 34) ได้ระบุว่า “ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความ
 เป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อ
 พัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษค่านิยมวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ
 เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทย” ซึ่งสอดคล้องกับ
 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. 2553 : 94-95) ที่ระบุว่า “สนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา และส่งเสริมความร่วมมือในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพของเด็กและเยาวชนผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้วัฒนธรรมแห่งการเกื้อกูล ด้วยการเสริมสร้างทักษะให้มีจิตสาธารณะ 5 ด้าน ทั้งการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น การสังเคราะห์ความรู้ ตั้งสม และต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยการสืบค้น ถอดความรู้/ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูลในชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สนับสนุนการสืบค้น ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นบ้าน และนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นส่งเสริมให้ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชน มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ถ่ายทอดวัฒนธรรม จารีตประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม เป็นคนดี มีคุณธรรม มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ” และประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ๆ บุคคลเรียนรู้ในวัฒนธรรมได้ง่ายเพราะผู้คนเขาปฏิบัติกันอยู่รอบตัว” (ประเวศ วะสี. 2548 : 25) สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง ได้กล่าวว่า “ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญ จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา นำไปใช้และถ่ายทอดกันต่อไปเพื่อมิให้สูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย กระบวนการที่จะทำให้ภูมิปัญญาไทยฟื้นคืนชีพกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งก็คือ กระบวนการศึกษา” (รุ่ง แก้วแดง. 2540 : 230) และกระทรวงวัฒนธรรม ได้ระบุว่า “การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการรวมพลังทุกหน่วยงาน ในการส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนผู้สังคมเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน โดยผ่านองค์ประกอบ ด้านคลังสมอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมความรู้ และอัตลักษณ์ชุมชน รวมทั้งเปิดพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีเป้าหมายสูงสุดคือการเปิดพื้นที่ให้เป็นศูนย์รวมของชุมชนในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมครอบครัวสร้างสุข เช่น การทำกิจกรรมร่วมกัน การใช้ชีวิตพอเพียง การแบ่งปัน จิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น การปลูกฝังคุณธรรมในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความผาสุก และความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยมิติทางวัฒนธรรมสืบต่อไป” (อภิรักษ์ โปษยานนท์. 2554 : 16) สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุว่า “การเขียนเป็นพฤติกรรมหนึ่งของการสื่อสารของมนุษย์ที่ต้องการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความคิดเห็นทำให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องราว ความคิด การสื่อสารไม่ว่ารูปแบบใด เป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การเข้าใจความคิด การรับรู้เรื่องราวได้ตรงกัน ถูกต้องครบถ้วน และตอบสนองได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ”

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 2) และอัจฉรา ชีวพันธ์ กล่าวว่า “การเขียนสร้างสรรค์เป็น
 ผลผลิตของความคิดริเริ่มอย่างหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักว่าเขาได้ผลิตผลงานซึ่งมีขึ้น
 เดียวในโลกด้วยตัวเอง หากเด็กได้แสดงออกทางด้านการสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
 เพราะการเขียนสร้างสรรค์ยังทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกรักใคร่ของเขาที่มีต่อสิ่ง
 ต่าง ๆ รอบตัวเขาเอง” (อัจฉรา ชีวพันธ์, 2553 : 4)

3. ผลการจัดกิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดโดยใช้แหล่งเรียนรู้
 ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านโคกกลาง เป็นผลที่ได้รับจาก
 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการฟังเรื่องเล่าเร้าพลังแบบสุนทรียสนทนา ทำให้ได้
 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำประสบการณ์ในการ
 เรียนรู้ มาสร้างสรรค์ผลงานหนังสือเล่มเล็ก หนังสือเล่มใหญ่ ซึ่งมีคุณค่าต่อตนเองและเป็น
 ประโยชน์ต่อส่วนรวม การร่วมมือทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง
 บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนได้แสดงศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เปิดโอกาส
 ให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น ได้พัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์
 อย่างแท้จริง โดยชุมชนส่งเสริมพัฒนาระดับคุณภาพสังคมแห่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 มีจิตสาธารณะ มีส่วนร่วมสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ
 ของแต่ละคน สามารถสังเคราะห์ความรู้ ต่อยอดเพื่อการเรียนรู้ สังเกตได้จากเด็กนักเรียน
 ผู้หญิงที่ฝึกหัดรำไหว้ครูมวยไทยทั้งที่ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะทำได้ แต่เมื่อได้ยินได้ฟังจากครูมวย
 และนักมวย ก็เกิดกระบวนการคิด สามารถกล้าแสดงออก กล้าลอง กล้าทำ แสดงให้เห็นการ
 เกิดสมรรถนะในการคิดด้านความคิดสร้างสรรค์ และการเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของ
 ผู้อื่น สามารถสร้างชิ้นงานตนเองได้ด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ
 การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7) ระบุว่า “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ
 การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม
 กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง
 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิ
 ปัญญา” สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-2) ที่ระบุว่า “ การพัฒนาคนมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี
 พื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมมีสมรรถนะ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิด
 สร้างสรรค์” และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 63-64) ระบุว่า “เร่งขยายพื้นที่สารสนเทศและพื้นที่
 สาธารณะให้เด็กและเยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดและจินตนาการ ได้อย่างอิสระและ
 เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ประสานและสนับสนุนการสืบค้น รวบรวม จัดเก็บ การถ่ายทอดความรู้
 ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบ และนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น” และ
 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ. 2553 : 90-92) ระบุว่า “ การทำให้สถาบันทางสังคมทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และ
 ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถทำบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มี
 การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการพัฒนาคนและปัจจัยแวดล้อมของคน
 ให้มีคุณภาพ พัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสำรวจความ
 ต้องการของผู้เรียน มุ่งให้ปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอน เพื่อให้เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้
 และจัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน ที่สามารถนำไปใช้ใน
 ชีวิตประจำวัน พัฒนาค่ายอด ใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรักษาองค์
 ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่และเผยแพร่สู่สากล” และนิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวว่า
 “การเล่ามันเป็นศิลปะการเขียนที่เหนือชั้น สุดยอดของการเขียนหรือการสื่อสารด้วยภาษา ไม่มี
 อะไรเกินการเล่า ในการเขียนมันมีขั้นตอนสำคัญอันหนึ่งคือ การวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่
 เรารับรู้มาได้ เอามันมาวิเคราะห์และเมื่อวิเคราะห์เสร็จก็เขียนออกมา” (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2542
 : 18) และสอดคล้องกับประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ที่กล่าวไว้ว่า “การมีความสามารถในการคิดจะ
 เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหา รวมทั้ง
 สามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล การปูพื้นฐานการคิดและส่งเสริมการคิด
 ให้แก่เด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่
 เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาแบบแหลม เป็นคนรอบคอบ
 ตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถ
 ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข” (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2551 : 3)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ครูไม่ครบชั้นเรียน เป็น
 การขับเคลื่อนเพื่อการปฏิรูปการศึกษาไทย โดยเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตาม
 จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยเกิดสมรรถนะในการคิด ด้านความคิดสร้างสรรค์
 ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1.1 การจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กควรให้ภูมิปัญญาในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และประสานความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่แสดงถึงความจริงใจ สร้างความเชื่อมั่น ความเอื้ออาทรอันเป็นเอื้อโยไมตรี เพื่อให้ชุมชนไว้วางใจ เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรของตนเอง

ตามศักยภาพและความถนัดของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละคน

1.2 โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของนักเรียนเองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง ซึ่งธรรมชาติของผู้เรียนกับวิถีชีวิตจะต้องสอดคล้องกันในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเป็น เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดแรงจูงใจในการเสริมสร้างความกระตือรือร้น มีความตื่นตัวในการค้นหาความรู้จากกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์จริง ผ่านภูมิปัญญาต้นแบบในท้องถิ่น

1.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการคิดด้านคิดสร้างสรรค์ ควรมีการวิจัยด้านกระบวนการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะในการคิดด้านคิดสร้างสรรค์ ในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายในการวิจัยครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะในการคิดด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายทุกด้านภายในชุมชน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาได้มีพัฒนาการบรรลุตามจุดมุ่งหมายของแนวทางในการพัฒนาปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมไทย ด้วยการเปิดพื้นที่ในชุมชนให้เป็นพื้นที่สาธารณะ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตนเอง

2.2 ควรมีการวิจัยด้านการประเมินสมรรถนะในกระบวนการคิด ด้วยเครื่องมือการประเมินสมรรถนะการคิดที่หลากหลาย

2.3 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไป อย่างต่อเนื่องในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านอื่น ๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการ

แก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ที่มุ่งพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการการ
เสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านอื่น ๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้นำท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนและ
ผู้ปกครอง ที่มีผลต่อการพัฒนากระบวนการบวณคิดของผู้เรียน ต่อการเรียนรู้ในสาระวิชาภาษาไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY